

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

ŠKOBERNE PROTIV SLOVENIJE ZAHTJEV BR. 19920/20 PRESUDA VIJEĆA OD 15. VELJAČE 2024.

*Opće, neselektivno i sustavno prikupljanje i pohrana
telekomunikacijskih podataka te njihovo korištenje u kaznenom postupku
bilo je protivno članku 8. Konvencije*

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva bivši je sudac okružnog suda koji je zajedno sa supočiniteljima M.S. i E.R., kao posrednicima, pravomoćno osuđen za produženo kazneno djelo primanja mita. Protiv navedenih je vođen jedinstveni kazneni postupak koji je razdvojen nakon što su M.S. i E.R. priznali krivnju. U oba predmeta na prvostupanjskoj razini postupak je vodila ista raspravna sutkinja V.L. koja je prvo donijela osuđujuću presudu M.S.-u i E.R.-u na temelju priznanja, u kojoj se osvrnula i na ulogu podnositelja pri izvršenju kaznenog djela, a onda u drugom postupku također osudila podnositelja. Dokazni prijedlog podnositelja da se u njegovom postupku ispita M.S. i E.R. kao i zahtjev da V.L. bude izuzeta u njegovom postupku zbog pristranosti, su odbijeni. Dodatno, u okviru posebnih dokaznih radnji provedenih u postupku protiv podnositelja okružni sud je od relevantnih pružatelja telekomunikacijskih usluga pribavio podatke o prometu i lokacijama te povezane podatke o pretplatnicima („telekomunikacijski podaci“) u vezi s telefonskim brojevima koje su koristili počinitelji kaznenog djela u relevantno vrijeme.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva pred ESLJP-om prigovorio je temeljem članka 6. stavka 1. i 3. točke (d) Konvencije da je odbijanje njegovog zahtjeva da se na raspravi ispituju M.S. i E.R. predstavljalo povredu prava na obranu te članka 6. stavka 1. Konvencije zbog navodne pristranosti raspravne

sutkinje. Pozivajući se na članak 8. Konvencije podnositelj je prigovorio i zbog pohrane telekomunikacijskih podataka i njihove upotrebe u kaznenom postupku protiv njega.

OCJENA ESLJP-a

Članak 6. Konvencije

Podnositelj zahtjeva nije specificirao smatra li da su mu prava obrane koja se jamče člankom 6. stavkom 3. točkom (d) povrijeđena zato jer mu je kao okrivljeniku bilo onemogućeno ispitati svjedoke optužbe ili pak zbog nemogućnosti da pozove svjedoke obrane (*Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjene Kraljevine [VV]*, br. 26766/05 i 22228/06, stavci 118.-147., ECHR 2011.). S obzirom da je iz argumentacije podnositelja, kako pred nacionalnim tako i pred ESLJP-om, razvidno da je ispitivanje E.R.-a i M.S.-a tražio kako bi se utvrdilo da su navedeni postupali na svoju ruku, odnosno da podnositelj nikada nije primio mito, ESLJP je zauzeo stav da su predloženi svjedoci trebali poduprijeti njegovu obranu od kaznenih optužbi s kojima se suočavao. Posljedično, ESLJP je prigovor analizirao iz perspektive prava na prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane.

U svojoj sudskoj praksi ESLJP je uspostavio trostruki test za ocjenu je li postupanje nacionalnih sudova bilo u skladu s pravom okrivljenika na pozivanje svjedoka obrane prema članku 6. stavku 3. točki (d) (*Murtazaliyeva protiv Rusije [VV]*¹, br. 36658/05, stavak 158., 18. prosinca 2018.). Sukladno tome, ESLJP ispituje: (i) je li zahtjev za ispitivanje svjedoka bio dostatno obrazložen i relevantan za predmet optužbe; (ii) jesu li domaći sudovi razmotrili važnost tog svjedočenja i ponudili dostatno obrazloženje za svoju odluku da ne ispitaju svjedoka na suđenju; i (iii) je li odluka domaćih sudova da ne ispitaju svjedoka narušila ukupnu poštenost postupka.

ESLJP je istaknuo da je podnositelj zahtjeva svoju obranu i zahtjev za ispitivanjem suokrivljenika iznio tek nakon što su M.S. i E.R. priznali svoju krivnju, a postupak je razdvojen. Sutkinja V.L. zahtjev podnositelja za ispitivanjem M.S.-a i E.R.-a odbila je uz obrazloženje da presuda u njihovom predmetu još nije postala pravomoćna te da je na 19 ročišta održanih prije razdvajanja postupka izneseno dovoljno dokaza koji omogućuju donošenje odluke o optužbama iznesenim protiv podnositelja. Potom ga je proglasila krivim za produljeno kazneno djelo primanja mita. Dva dana kasnije, presuda E.R.-u i M.S.-u postala je pravomoćna.

Imajući u vidu da je osuda podnositelja ipak prvenstveno proizlazila iz dokaza povezanih sa snimkama između suokrivljenika i davatelja mita, ESLJP je smatrao da je dokazni prijedlog ispitivanja M.S.-a i E.R.-a u predmetu podnositelja bio utemeljen i relevantan za predmet optužbe koja je iznesena protiv njega.

---

¹ Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

Ocjenjujući jesu li nacionalni sudovi razmotrili od koje je važnosti svjedočenje M.S.-a i E.R.-a bilo za predmet podnositelja te kako su obrazložili odbijanje njegovog prijedloga, ESLJP je ponovio da je podnositelj ispitivanje suokrivljenika tražio u okviru svog prava na prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane. Stoga se činjenica da tužiteljstvo i prvostupanjski sud svoje argumente i zaključke nisu temeljili na priznanjima krivnje optuženih, ne može smatrati važnom u tom pogledu. ESLJP je ujedno istaknuo da nije na njemu da nagađa zašto je podnositelj svoju obranu dao tek nakon razdvajanja postupka jer navedeno predstavlja njegovo pravo i ništa ne upućuje na to da bi se njegovo ponašanje moglo smatrati pokušajem zlouporabe procesnih ovlaštenja.

Također, imajući u vidu da je pravomoćnost presude M.S.-a i E.R.-a nastupila dva dana nakon što je podnositelj osuđen, ESLJP nije prihvatio obrazloženje slovenskih sudova da navedeni nisu mogli biti ispitani jer su u tom trenutku još uvijek bili suoptuženici i imali su pravo ne iznositi obranu i ne odgovarati na pitanja. Naime, iako u tom trenutku sutkinja V.L., koja je sudila u oba predmeta, nije mogla znati hoće li M.S. i E.R. iskoristiti mogućnost žalbe, ništa ju nije sprječavalo da odgodi ročište u predmetu podnositelja kako bi u predmetu M.S.-a i E.R.-a nastupila pravomoćnost (rok za žalbu iznosio je samo 8 dana). Tim više jer je presuda protiv M.S.-a i E.R.-a donesena na temelju priznanja krivnje, pa je postojala relativno mala vjerojatnost da će se žaliti na nju. ESLJP je stoga zaključio da V.L., nije pažljivo odmjerila posljedice svojih postupovnih odluka na prava podnositelja zahtjeva na obranu (*Kikabidze protiv Gruzije*, br. 57642/12, stavak 59., 16. studenog 2021.), zbog čega u konačnici ni obrazloženje razloga za odbijanje ispitivanja svjedoka nije bilo dostatno.

U kontekstu ukupne poštenosti postupka, ESLJP je utvrdio da je podnositelju u prvostupanjskom postupku neupitno bila uskraćena prilika ispitati svjedoke koji su jedini imali osobna saznanja o spornim događajima te se osloniti na njihove iskaze pri pripremi svoje obrane. Predmetni nedostatak u prvostupanjskom postupku nisu ispravili ni sudovi više instance zbog čega je ESLJP utvrdio da je u predmet podnositelja bila narušena i ukupna poštenost postupka.

S obzirom na gore navedena razmatranja, ESLJP je zaključio da je u kaznenom postupku podnositelja zahtjeva došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. točke (d) Konvencije. U svjetlu prethodnog zaključka, ESLJP nije smatrao potrebnim posebno ispitivati je li podnositelju ujedno bilo povrijeđeno i pravo na nepristran sud.

Članak 8. Konvencije

Masovno presretanje podataka koje se odnosi na međunarodne komunikacije predstavlja miješanje u pravo pojedinaca na poštovanje privatnog života i dopisivanja. Isto vrijedi i za pohranjivanje podataka koji se odnose na njihov privatni život (*Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjene Kraljevine [VV]*, br. 58170/13 i 2 drugih, stavci 330. i 335., 25. svibnja 2021.). Iako dozvoljeno radi postizanja određenih legitimnih ciljeva poput zaštite nacionalne sigurnosti ili sprječavanja i procesuiranja kaznenih djela, provođenje masovnog presretanja podataka svakako mora biti uređeno zakonom koji detaljno propisuje kada i pod kojim uvjetima

nacionalne vlasti mogu pribjeći takvim mjerama. Navedeno uključuje pravne osnove na kojima bi se moglo odobriti masovno presretanje, ograničenja trajanja presretanja, postupak koji treba slijediti za ispitivanje, korištenje i pohranu dobivenih podataka, mjere opreza koje je potrebno poduzeti prilikom priopćavanja podataka drugim stranka i okolnosti u kojima ti podaci mogu ili moraju biti izbrisani ili uništeni (*Centar za Rattvisa protiv Švedska [VV]*², br. 35252/08, stavak 244., 25. svibnja 2021.).

ESLJP je primijetio da su telekomunikacijski podaci podnositelja zahtjeva u relevantno vrijeme zadržani sukladno Zakonu o elektroničkoj komunikaciji kojim je u slovensko zakonodavstvo prenesena Direktiva o zadržavanju podataka³. Navedenim zakonom pružateljima elektroničkih komunikacija naloženo je opće, neselektivno i sustavno čuvanje komunikacijskih podataka koje se odnose na fiksnu i mobilnu telefoniju, *inter alia* i za potrebe kaznenog postupka te za potrebe osiguranja nacionalne sigurnosti u razdoblju od 14 mjeseci. U tom smislu, ESLJP je napomenuo da postojanje velikih zbirki telekomunikacijskih podataka može stvoriti osjećaj ranjivosti i izloženosti pojedinaca jer dovodi u pitanje sposobnost pojedinaca da uživaju u privatnosti i povjerljivosti dopisivanja te razvijanju odnosa s drugima. Složio se sa zaključkom Suda Europske unije iznesenog u predmetu *Digital Rights Ireland i drugi*⁴ - da telekomunikacijski podaci, razmatrani u cijeli, omogućuju „izvođenje vrlo preciznih zaključaka o privatnim životima osoba čiji podaci su zadržani”, te da njihovo zadržavanje i obrada predstavljaju “široko i osobito ozbiljno miješanje” u njihova temeljna prava. Ipak, ESLJP je prihvatio argument slovenske vlade da je miješanje u pravo podnositelja slijedilo legitimne ciljeve sprječavanja zločina i zaštite prava drugih te da je imalo jasnu i predvidljivu pravnu osnovu. Ocjenu kvalitete zakona, ESLJP je sukladno svojoj praksi u ovakvim predmetima (*Big Brother Watch i drugi protiv Ujedinjena Kraljevina [VV]*, br. 58170/13 i 2 drugih, stavak 334., 25. svibnja 2021.) odlučio ispitati zajedno sa nužnošću predmetnog miješanja u demokratskom društvu (*Roman Zakharov protiv Rusije [VV]*, br. 47143/06, stavak 232., ECHR 2015). Imajući u vidu širinu i ozbiljnost predmetnog miješanja, sloboda procjene države pri odabiru sredstava za postizanje legitimnih ciljeva je manja dok je nadzor ESLJP-a stroži (*Breyer protiv Njemačke*, br. 50001/12, stavci 94.-96. i 103., 30. siječnja 2020.).

U relevantno vrijeme Zakonom o elektroničkoj komunikaciji bilo je utvrđeno niz svrha zbog kojih su se telekomunikacijski podaci trebali zadržati, no zakon nije sadržavao odredbe koje bi ograničile opseg i primjenu takve mjere na razinu onoga što je nužno u demokratskom društvu. Jedino ograničenje koje je postojalo je bilo ono vremensko od 14 mjeseci, iz čega proizlazi da je svaki pojedinac u Sloveniji koji je koristio telekomunikacijske usluge trebao predvidjeti i prihvatiti da se njegovi telekomunikacijski podaci neselektivno čuvaju kao dio opsežnog prikupljanja podataka. Takvo zakonsko uređenje ESLJP nije smatrao spojivim s načelom vladavine prava niti razmjernim, a s kojim zaključkom se slaže i Sud Europske unije koji je u

---

² Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

³ DIREKTIVA 2006/24/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 15. ožujka 2006. o zadržavanju podataka dobivenih ili obrađenih u vezi s pružanjem javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ili javnih komunikacijskih mreža i o izmjeni Direktive 2002/58/EZ

⁴ [C-293/12](#) i [C-594/12](#), EU:C:2014:238

svojoj praksi⁵ zauzeo stav da čak i u kontekstu nacionalne sigurnosti, kada se zadržavanje komunikacijskih podataka pod određenim okolnostima i može odrediti kao opća i neselektivna mjera, takvo zadržavanje podataka ne smije biti sustavno te mora postojati neovisno tijelo koje vrši nadzor nad provođenjem određene mjere.

Što se tiče predmeta podnositelja, ESLJP primjećuje da nije sporno da su telekomunikacijski podaci podnositelja u relevantno vrijeme zadržani na sustavan, općenit i neselektivan način u razdoblju od 14 mjeseci te da su ih pružatelji telekomunikacijskih usluga dostavili nadležnim tijelima za potrebe kaznene istrage. Dostavljeni podaci potom su obrađeni, što je rezultiralo analitičkim izvješćima koja su uložena u kazneni spis podnositelja. Sve prigovore podnositelja zbog povrede prava na privatnost, slovenski sudovi su odbili ističući da je pristup telekomunikacijskim podacima bio izvršen u skladu sa zakonom⁶ te da je pristup njima bio opravdan zbog sumnje da je počinjeno teško kazneno djelo.

S obzirom na prethodna razmatranja, ESLJP je zaključio da Zakon o elektroničkoj komunikaciji nije ispunjavao zahtjev „kvalitete zakona“ zbog čega miješanje u prava podnositelja zahtjeva na poštovanje privatnog života i dopisivanja koja se jamče člankom 8. Konvencije, nije bilo nužno u demokratskom društvu.

Stoga je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

5.000 EUR na ime neimovinske štete

5.000 EUR na ime troškova i izdataka

---

⁵ La Quadrature du Net i drugi (*C-511/18, C-512/18 and C-520/18, EU:C:2020:791*)

⁶ Sporne odredbe Zakona o elektroničkoj komunikaciji kojima je bilo uređeno općenito, neselektivno i sustavno prikupljanje i pohrana telekomunikacijskih podataka naknadno je ukinuo slovenski Ustavni sud (U-I-65/13 3. srpnja 2014.) pozivajući se na presudu Suda Europske unije (*Digital Rights Ireland i drugi*) kojom je utvrđeno da takvo postupanje nije u skladu s načelom proporcionalnosti.